Dato: 30. januar 2015

Til:
Viborg Kommune
Teknik og Miljø
Prinsens Alle 5
8800 Viborg
viborg@viborg.dk

Att. Jørgen Jørgensen, Chef for Natur og Vand

Danmarks Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Telefon: 39 17 40 00
Mail: dn@dn.dk

Invitation til samarbejde om ny fredning i Viborg og Favrskov Kommuner

Hovedbestyrelsen i Danmarks Naturfredningsforening (DN) har i december 2013 besluttet, at arbejde for at få gennemført en fredning af en del af Gudenådalen mellem Bjerringbro og Ulstrup.

For at få mest mulig synergi mellem kommunens planer og mål for områdets udvikling og beskyttelsesinteresser, vil DN gerne invitere Favrskov og Viborg Kommuner til at indgå i et samarbejde om fredningssagen.

DN planlægger at rejse en fredningssag for et område i ådalen i størrelsesordenen 200-350 ha langs begge sider af Gudenåen mellem Bjerringbro i vest og Ulstrup i øst. Størstedelen af arealet er beliggende i Favrskov Kommune. Projektområdet kan ses i bilag 1.

Baggrund for at en fredning ønskes
Gudenådalen er en vigtig brik i forståelsen af det midt- og østjyske landskabs udvikling under sidste istid. Gudenådalen er over store strækninger præget af markante terrasser, der er skabt i takt med den aftagende vandføring. Men landskabet er under tilgroning, blandt andet fordi landbrugsdriften har ændret karakter som følge af den almindelige udvikling i erhvervet. Det er ikke længere almindeligt at have en besætning med husdyr, der græsser i ådalen og derved holder landskabet åbent.

På egnen kan der i disse år også iagttages omlægning på flere landbrugsarealer fra planteavl til juletræsdyrkning. En udvikling som kan være udmærket nogle steder, men som netop her vil være uheldig set ud fra hensynet til at bevare landskabets åbne karakter i en af landets mest spektakulære ådale.

Selv om mange forhold i dag er reguleret gennem gældende lovgivning, så er der udfordringer, som lovgivningen ikke tager hånd om. Det gælder fx etablering og vedligeholdelse af læhegn i området og manglende pligt til at rydde opvækst af træer og buske, der har etableret sig før 2004, som kan få nogle af arealerne til at springe i krat og skov.

Endelig har det vist sig, at fredningen af trækstien langs med Gudenåen ikke har givet den adgangsmulighed, som var intentionen med fredningen fra 1994. Besøgende har godt nok fået en ret til at færdes langs med Gudenåen på en ganske lang strækning, og visse steder er der i dag et fint fungerende stiforløb. Men på adskillige strækninger inden for området, er det i praksis ikke muligt at færdes til fods på grund af tilgroning, hegning, nedslidte spang og sten-

ter eller oversvømmelse af forløbet i lange perioder. Manglende adgangsveje mellem landvej og træksti gør det heller ikke muligt at afbryde turen på ufremkommelige strækninger.

Alt sammen forhold, som DN mener, begrunder ønsket om at få gennemført en fredning i området.

Fredningens formål
I det lys mener DN, at det primære formål med en fredning vil være at sikre de landskabelige og geologiske værdier i området samt at forbedre adgangsforholdene hertil. Gennem en fredning af et velvalgt udsnit af Gudenådalen på denne strækning, kan der skabes grundlag for at tilrettelægge og gennemføre en sammenhængende natur- og landskabspleje, der vil få ådalens karakteristiske terrænformer til at træde klart frem i landskabet, man kan få genskabt udsigten til og fra Busbjerg, såvel som det vil være muligt at øge naturindholdet i ådalen og hindre den snigende tilgroning, som allerede forekommer i området i dag.

I en fredning kan der samtidig skabes gode muligheder for at formidle historien om ådalens dannelse og Gudenåens skiftende forløb samt om naturen og kulturhistorien. Det vil både være anvendeligt i en undervisningsmæssig sammenhæng, såvel som det kan bidrage til at styrke den lokale identitet og give bedre oplevelser for besøgende.

Tillige vil man med en fredning kunne sikre bedre adgangsforhold til ådalen for områdets brugere – sportsfiskere, hundeluftere, kanosejlere, vandrere og andre besøgende – samtidig med, at kommunerne får et bedre grundlag for at vedligeholde trækstien, end der er i dag.

Samarbejde vil have stor værdi
På det fælles informationsmøde om fredningsidéen i juni 2014 for Viborg og Favrskov Kommuner, var konklusionen, at en rigtigt skåret fredningssag kan blive en gevinst for egnen, og at der kan opnås store fordele ved at DN og kommunerne samarbejder om sagen:

- Kommunerne vil få bedre mulighed for at sikre, at en fredning bidrager til at udmønte kommunale visioner og aftaler (kommuneplanforhold, politikker),
- Kommunerne vil tidligt få mulighed for at påvirke afgrænsning og indhold i den påtænkte fredning, og sikrer sig et godt grundlag for den efterfølgende administration
- Kommunerne får mulighed for at sikre borgerinddragelse i forberedelsesfasen
- DN vil få lettere adgang til de nyeste data for området
- DN vil opnå en bedre forankring af fredningen i kommunerne

Potentialet i en fredning
En fredning vil være med til at sætte fokus på et områdes særlige værdier. Det gavner det lokale ejerskab og identitet, idet man bor i eller kommer fra et område, der er noget ekstraordinært. Huspriserne stiger ofte som følge af en fredning, og et fredet område kan bidrage til at øge tilflytningen til en egn, da det er attraktivt at bo i eller nær ved særligt værdifulde naturområder og i et landskab man ved, forbliver nogenlunde som det er. Fredninger kan gavne turismen. Folk vil gerne opleve det særlige landskab, det historiske vingesus, den særegne natur og benytte de rekreative muligheder.

Specifikt kan en fredning her bidrage til at styrke den landskabelige værdi og dermed også de formidlingsmæssige og undervisningsmæssige muligheder, som området rummer (Naturskolen, skolebørn, gymnasieklasser og universitetsstuderende). Fokus på adgangsforholdene kan bidrage til at afhjælpe kendte problemer, og give bedre muligheder for lystfiskere, lokale borgere og besøgende under hensyntagen til nuværende beboere, natur, landskab og produktion. En fredning kan også muliggøre, at kommunerne kan tilrettelægge en sammenhængende natur- og landskabspleje i området.

Videre proces
Med ønsket om at skabe en robust fredning – både af hensyn til områdets fredningsværdier, lodsejere og øvrige borgere – og med tanke på foreningens gode samarbejde med Favrskov og Viborg Kommuner på andre områder, opfordrer Danmarks Naturfredningsforening hermed begge kommuner til at indtræde som medrejser på fredningssagen, og derved sætte præg på både indhold og proces.

DN's sekretariat forventer, at rejse fredningssag for området ved Fredningsnævnet i løbet af 2015. Såfremt Favrskov og Viborg Kommuner beslutter at indtræde som medsagsrejser, vil der være mulighed for i fællesskab at revidere tidsplanen for at tilgodese kommunernes deltagelse i forberedelse af sagen, herunder eventuelt behov for yderligere borgerinddragelse og politisk behandling af fredningsforslag og budget. Foreningen anmoder om en tilbagemelding senest ved udgangen af marts 2015.

Du er meget velkommen til at kontakte mig for at få uddybet ovenstående inden Viborg Kommune tager stilling til sagen.

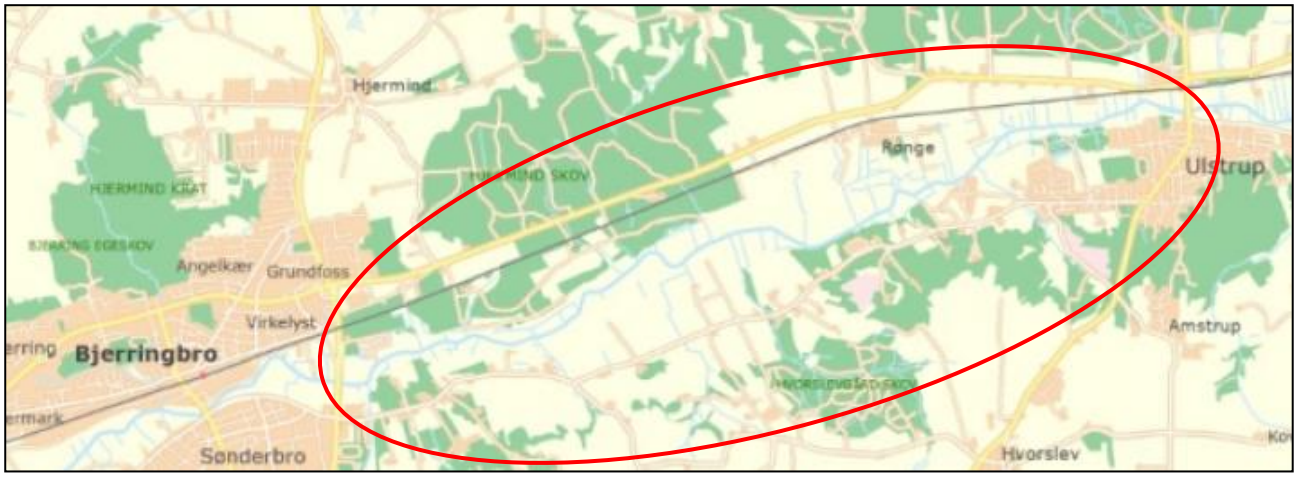
Med venlig hilsen

Ann Berit Frostholm, Cand.techn.soc.
Fredningsmedarbejder, Afdelingen for Natur og Plan
Telefon: 3119 3228
Mail: abf@dn.dk

Enslydende invitation er sendt til Farvskov Kommune. Kopi er sendt til DN Viborg og DN Favrskov.

Bilag 1

Oversigtskort over interesseområde for fredning

Baggrund for fredningsideen

Gudenåen er Danmarks længste å, en flod på ca. 158 kilometers længde fra udspringet i Tinnet Krat i Vejle Kommune ca. 65 meter over havet til udløbet i Randers Fjord i Randers Kommune. Tidligere forløb har ført åen via Nørre-Ådalen og Skjals-Ådalen ud i Hjarbæk Fjord.

Gudenådalen blev tilbage i 1984 udpeget som et større nationalt naturområde med nationale bevaringsværdier af den daværende Fredningsstyrelse. Særligt på grund af geologien og landskabet, der fortæller om landskabets dannelse i Midtjylland under isens afsmeltning i sidste istid.